

Guía Docente				
Datos Identificativos				2012/13
Asignatura (*)	Psicología do desenvolvemento da linguaxe	Código	652G04007	
Titulación	Grao en Logopedia			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6
Idioma	CastelánGalego			
Prerrequisitos				
Departamento	Psicología Evolutiva e da Educación			
Coordinación	Peralbo Uzquiano, Manuel	Correo electrónico	manuel.peralbo@udc.es	
Profesorado	Peralbo Uzquiano, Manuel	Correo electrónico	manuel.peralbo@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia pretende introducir aos estudantes no coñecemento das características xerais do desenvolvemento e da adquisición da lingüaxe dende o nacemento ata a adolescencia. Trata de presentar a linguaxe no contexto do comportamento humano, destacando as interrelacións entre linguaxe, motricidade, afectividade e cognición. A materia pretende achegar ao estudante ao coñecemento do desenvolvemento da linguaxe dende unha perspectiva profesionalizante. Por iso as prácticas de campo e de aula cobran unha importancia esencial			

Competencias da titulación	
Código	Competencias da titulación
A2	Coñecer e integrar os fundamentos psicolóxicos da Logopedia: o desenvolvemento da linguaxe, o desenvolvemento psicolóxico, a Neuropsicología da linguaxe, os procesos básicos e a Psicolingüística.
A8	Coñecer os fundamentos do proceso de avaliación e diagnóstico.
A26	Adquirir un coñecemento práctico para a avaliación logopédica.
A28	Adquirir un coñecemento práctico en intervención logopédica (formación práctica en ámbitos escolares, clínico-sanitarios e asistenciais).
A32	Utilizar tecnoloxías da información e da comunicación.
B1	Acceso, selección e xestión das fontes de información relevantes para a práctica profesional.
B5	Aprender autonomamente, e motivarse para facelo de forma continuada.
B13	Coñecer e manexar as novas tecnoloxías da comunicación e da información.
B24	Traballar en equipo e, de ser o caso, de forma interdisciplinar.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.

Resultados da aprendizaxe			
Competencias de materia (Resultados de aprendizaxe)			Competencias da titulación
Conocer e integrar los fundamentos psicológicos de la Logopedia: el desarrollo del lenguaje, el desarrollo psicológico, la Neuropsicología del lenguaje, los procesos básicos y la Psicolingüística.			A2
Conocer los fundamentos del proceso de evaluación y diagnóstico.			A8
Adquirir un conocimiento práctico para la evaluación logopédica.			A26
Utilizar tecnologías de la información y de la comunicación			A32
Adquirir un conocimiento práctico en intervención logopédica (formación práctica en ámbitos escolares, clínico-sanitarios y asistenciais).			A28
Acceso, selección y gestión de las fuentes de información relevantes para la práctica profesional			B1
Aprender autónomamente, y motivarse para hacerlo de forma continuada			B5
Conocer y manejar las nuevas tecnologías de la comunicación y de la información			B13

Trabajar en equipo y, en su caso, de forma interdisciplinar		B24	
Utilizar las herramientas básicas de las tecnologías de la información y las comunicaciones (TIC) necesarias para el ejercicio de su profesión y para el aprendizaje a lo largo de su vida			C3

Contidos	
Temas	Subtemas
1. O concepto de desenvolvemento, a súa natureza e determinantes.	
2. O concepto de linguaxe e outros conceptos básicos	
3. As relacións entre o pensamento e a linguaxe	3.1. Watson e a fala subvocal 3.2. Chomsky: a especificidade da linguaxe 3.3. O relativismo lingüístico: a hipótese de Sapir/Whorf 3.4. A perspectiva evolutiva
4. A avaliación da linguaxe: dimensións, estratexias e probas	
5. Desenvolvemento da comunicación e da linguaxe durante os 2 primeiros anos de vida	5.1. Bases sociais e cognitivas da linguaxe 5.2. O establecemento do proceso comunicativo 5.3. As emisións vocálicas dos bebés 5.4. As primeiras palabras 5.5. As diferencias individuais na adquisición da linguaxe 5.6. A atención temperá durante os primeiros anos de vida
6. A adquisición da linguaxe entre os 2 e os 6 anos	6.1. Linguaxe e fala durante o terceiro ano 6.2. Linguaxe e medio social 6.3. O desenvolvemento do sistema lingüístico 6.3.1. Desenvolvemento fonolóxico 6.3.2. Evolución morfosintáctica 6.3.3. Desenvolvemento dos sintagmas nominal e verbal 6.3.4. O fenómeno da hiperregularización 6.3.5. A organización sintáctica 6.3.6. A dimensión creativa da linguaxe
7. O desenvolvemento da linguaxe oral entre os 6 e 11 anos.	7.1. As estruturas sintácticas complexas 7.2. A organización do discurso 7.3. A actividade metalingüística 7.4. A organización do campo semántico 7.5. O desenvolvemento das estratexias comunicativas
8. O desenvolvemento da linguaxe en nenos cegos	
9. As relacións entre a linguaxe oral e escrito	
10. Procesos básicos que interveñen na lectura	

Planificación			
Metodoloxías / probas	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Lecturas	0	15	15
Proba obxectiva	2	40	42
Saídas de campo	7	0	7
Sesión maxistral	35	0	35
Traballos tutelados	6	9	15
Obradoiro	10	10	20
Portafolios do alumno	0	15	15
Atención personalizada	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Lecturas	Lectura obligatoria: Karmiloff, K. y Karmiloff- Smith, A. (2005) Hacia el lenguaje. Madrid: Morata
Proba obxectiva	A avaliación da materia realizarase mediante dous exames parciais e un examen final. Nembargantes, a superación do curso implica a entrega do traballo práctico antes mencionado e das sínteses das lecturas obrigatorias e resúmenes.
Saídas de campo	Os estudantes, en grupos de 5 ou 6 persoas, asistirán co profesor a unha práctica nunha escola infantil con nenos de 2-3 anos. O obxectivo da práctica é simular a situación de contacto inicial cun suposto paciente. No transcurso da práctica os estudantes deberán contactar cun neno/a, identifica-lo seu nome e idade, léxico que produce, tipo de sintaxe e posibles distorsións articulatorias. Posteriormente cada estudante presentará o seu caso e informará das estratexias seguidas para conquistar e manter a atención e cooperación do neno/a.
Sesión maxistral	O profesor presentará aos estudantes un resumo esquematizado do contido central dos temas do programa. No caso das prácticas explicará en qué consisten as técnicas e procedementos que o estudante terá que seguir nos traballos prácticos tutelados.
Traballos tutelados	Os estudantes, en grupos de 3 persoas como máximo, rexistrarán un corpus lingüístico dun neno/a entre 2 e 6 anos, o transcribirán e analizarán polo procedemento explicado no tema metodolóxico. O resultado ten que ser entregado antes de final de curso en forma de traballo práctico.
Obradoiro	Os estudantes participarán en diversos obradoiros que terán lugar nas clases interactivas. Neles discutiranse algúns aspectos presentados nas clases teóricas centrándose nas súas aplicacións prácticas
Portafolios do alumno	Os estudantes realizarán ao longo do curso un portafolios no que recollerán todos os esquemas, presentacións, traballos feitos, lecturas, prácticas, etc. Este portafolios non será entregado pero poderá ser supervisado polo profesor nas titorías individuais.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Cada estudante terá que realizar unha titoría planificada obligatoria na poderá presentar as súas dúbidas sobre a materia, o estado dos traballos e lecturas previstos e as dificultades xerais que está tendo no seguimento da materia. Esta titoría individual obligatoria é complementada coas titorías baixo demanda que se podan producir ao longo do curso.

Avaliación		
Metodoloxías	Descrición	Cualificación
Proba obxectiva	Dúas probas obxectivas con tres alternativas posibles e unha correcta. Dous erros descontan un acerto. Terán un peso do 80% da nota final	80
Lecturas	Ata un punto no conxunto da nota final, sempre e cando os dous parciais da materia están superados	5
Traballos tutelados	Ata un punto no conxunto da nota final, sempre e cando os dous parciais da materia están superados	15

Observacións avaliación

Fontes de información

Bibliografía básica	- Clemente Linuesa, María (1990). Actividades para el desarrollo del lenguaje. Universidad de Salamanca. Ediciones Universidad Salamanca - Vila, Ignasi (1990). Adquisición y desarrollo del lenguaje. Editorial Graó - Vallverdú Corona, Marta (2007). Adquisición y desarrollo del lenguaje en la etapa de educación infantil. Tutorial Formación, S.L.L. - Owens, Robert (2003). Desarrollo del lenguaje. Pearson Alhambra - Ariza Sierra, María del Pilar y Rodríguez Pardo, Juan Luis ; coord (2008). Desarrollo del lenguaje en la etapa de educación infantil, algunas actividades para promover su desarrollo y experiencias para necesidades específicas de apoyo educativo (NEAE). Castilla Ruiz, Guillermo - Andalucía. Consejería de Educación y Ciencia (1994). Desarrollo del lenguaje oral : ejercicios prácticos para mejorar.... Andalucía. Consejería de Educación y Ciencia - Garton, Alison F. (2001). Interacción social y desarrollo del lenguaje y la cognición. Ediciones Paidós Ibérica, S.A. - Moreno Ríos, Sergio (2005). Psicología del desarrollo cognitivo y adquisición del lenguaje. Editorial Biblioteca Nueva, S.L. - Moreno Manso, Juan Manuel ; ed (2004). Retrasos en la adquisición y desarrollo del lenguaje : estudio de casos. Instituto de Orientación Psicológica Asociados, S.L.
Bibliografía complementaria	- Muñoz Silva, Alicia; Alonso Martín, Pilar y Angulo García, Juan (2004). Adquisición, desarrollo y trastornos del lenguaje infantil. Universidad de Huelva. Servicio de Publicaciones - Garton, Alison y Pratt, Chris (1991). Aprendizaje y proceso de alfabetización : el desarrollo del lenguaje hablado y escrito. Ediciones Paidós Ibérica, S.A. - Buckley, Sue (2005). Desarrollo del habla, lenguaje en niños con síndrome de Down, de 0 a 5 años. Ciencias de la Educación Preescolar y Especial - Buckley, Sue y Bird, Gillian (2005). Desarrollo del habla, lenguaje en niños con síndrome de Down, de 11 a 16 años. Ciencias de la Educación Preescolar y Especial - Buckley, Sue y Bird, Gillian (2005). Desarrollo del habla, lenguaje en niños con síndrome de Down, de 5 a 11 años. Ciencias de la Educación Preescolar y Especial - Moreno Zazo, Montserrat (1988). Desarrollo del lenguaje en bilingües familiares : mezcla de código.... Universidad de Barcelona. Publicaciones y Ediciones = Universitat de Barcelona. Publicacions i Edici - Egea Díaz, Elena; Villaverde Polo, Rosa Ana y Sáez Domínguez, Noelia (2007). Desarrollo del lenguaje en el niño sordo. Tutorial Formación, S.L.L. - Marchesi, A. ... [et al.] (1995). Desarrollo del lenguaje y el juego simbólico en los niños sordos profundos. Ministerio de Educación, Política Social y Deporte . Subdirección General de Información y Publicaci - Barrio del Campo, José A. del (1991). Estructura cognitiva : desarrollo del lenguaje en niños síndrome Down. Universidad de Cantabria. Instituto de Ciencias de la Educación - Díaz de Tudanca Muñoz, Raquel (2000). Fisura velopalatina con intervención quirúrgica temprana y atención logopédica precoz: ventajas para el desarrollo del lenguaje infantil. Universidad Complutense de Madrid. Servicio de Publicaciones

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías